

У зв'язку з тим, що лісозаготівельне виробництво відноситься до добувної галузі, переданий лісовим господарством в експлуатацію лісосічний фонд, як вартість сировини не включається в собівартість продукції. Виникають такі специфічні затрати як попнева плата. Основним документом для розрахунків лісозаготовлювачів з бюджетом по попневій платі є лісорубні білети та ордери, видані лісозаготовлювачам на рубання лісу, а також акти обліку недорубів та перерубів. У бухгалтерському обліку попнева плата обліковується на забалансовому рахунку 002 в розрізі ділової деревини і дров, а відтак зараховується на рахунок 31 "Видатки майбутніх періодів" в міру внесків платежів в бюджет або по фактичній заготівлі деревини, якщо вона (заготівля) випереджує графік платежів за попневу плату. Попнева плата за ліс на пні входить в затрати основного виробництва і відноситься на собівартість продукції за цільовою ознакою по статті "Попнева плата",

У лісозаготівельних підприємствах виникає необхідність прогнозування та обліку специфічних затрат видатків майбутніх періодів, послуг лісовозного транспорту, видатків на утримання лісовозних доріг та ін. Усі вони щомісячно списуються в затрати основного виробництва лісоексплуатації за прямою ознакою.

Однак ці специфічні затрати по-різному співвідносяться до різних фаз лісозаготівельного виробництва. У зв'язку з тим виникає необхідність мати інформацію про рівень затрат за місцем їх виникнення. Завдання обліку та контролю собівартості полягає не тільки в перевірці плану собівартості, вивченні динаміки затрат виробництва, але і у виявленні причин і винуватців відхилень від встановлених норм, визначенні резервів зниження собівартості і, отже, підвищенні економічної ефективності виробництва. Цьому якраз і сприяє (як уже і зазначалося) застосування нормативного методу обліку затрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції. Нормативний метод контролю перетворює бухгалтерський облік з пасивного реєстратора господарських операцій у важливий економічний важіль, який використовується для виявлення перевитрат, прихованих резервів та і неухильного покращення економіки підприємства.

Він дозволяє розширити сферу впровадження внутрішньовиробничого відшкодування вартості до дільниці, бригади, робочого місця і є важливим економічним важелем підприємства.

Подальшому вдосконаленню бухгалтерського обліку зі застосуванням переробно-нормативного методу відповідає пофазна організація і технологія лісозаготівельного виробництва. Однак застосування як калькуляційної одиниці кубометра знеособленої деревини не сприяє покращенню якості і раціональному використанню деревини. Тим більше, що рівень затрат по видах деревини на стадії розробки різнний, а основна продукція лісозаготівель, круглий ліс, оцінюється залежно від добротної та якості деревини з великою різницею між окремими сортами та сортами: різниця в ціні між вищим і нижчим сортом у деяких сортах може бути у 5 разів і більше, а в цінах окремих сортиментів і більше.

Тому необхідно, на наш погляд, застосувати додаткові калькуляційні одиниці для визначення собівартості окремих сортиментів. а саме: одного знеособленого кубометра заготовленої деревини; одного знеособленого кубометра вивезеної деревини; одного кубометра деревини, закінченої обробіткою на нижньому складі.

Вдосконаленню внутрішньовиробничого відшкодування вартості та визначенню госпрозрахункової собівартості найбільшою мірою відповідають такі об'єкти обліку затрат і об'єкти калькуляції (табл.)

Табл. Об'єкти обліку виробничих затрат та калькулювання собівартості продукції

Фази виробничого процесу	Об'єкти обліку затрат	Об'єкт калькулювання
1. Лісосічні роботи	Окрема лісосіка (бригада) чи майстерня дільниці	Деревина, заготовлена на верхніх складах та навантажена на лісовозний транспорт
2. Вивезення деревини	Окремий транспортний підрозділ чи лісовозна дорога	Деревина, вивезена на кінцеві склади лісгоспу
3. Нижньоскладські роботи	Окремий нижній склад	Лісопродукція, закінчена як виробництвом і підготовлена) для відправлення споживачам

При калькулюванні собівартості по виробничих підрозділах і фазах технологічного процесу появляється можливість для складання госпрозрахункових калькуляцій окремих підрозділів.

УДК 630.4:658.2

Аснір, С.Є. Дяків – УкрДЛТУ

ЛІСОВИЙ ФОНД ДОЛИНСЬКОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО РАЙОНУ В СИСТЕМІ НАРОДНОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Розглядається стан лісового фонду Долинського адміністративного району, і його місце у системі народногосподарського комплексу України.

S.Ic. Dyakiv – USUFWT

The timber resources of Dolyna administrative district in the system of the Ukrainian national economy complex

Deals with the timber resources condition of Dolyna administrative district and its place in the system of the Ukrainian national economy complex.

Ліс – це унікальне національне багатство держави. Лісові землі разом з лісовою рослинністю і тваринним світом є важливими факторами стабільності природного довкілля, які займають чільне місце у складі земель України [1]. Ліси відіграють важливу роль у народному господарстві нашої держави. Вони є джерелом деревини, харчових та кормових ресурсів. Лісові насадження, завдяки своїм захисним якостям, запобігають ерозійним процесам, зберігають вологу і підвищують багатство ґрунтів, захищають береги річок і водойм від забруднення і руйнування, виконують кліматотропулюючі, санітарно-гігієнічні, рекреаційні та естетичні функції [2]. Ліс також відіграє велике киснево-фітоциклопродуктивне значення, він здатен знижувати або поглинати окремі негативні явища природи (весняну повінь, сильні вітри, високу сонячну радіацію, забруднення повітряного басейну тощо).

Всі ліси в Україні утворюють єдиний державний лісовий фонд. Лісовий фонд – одне з основних національних багатств країни. Він має вагоме значення у

розвитку економіки, сприяє поліпшенню навколишнього середовища, значною мірою впливає на розвиток промисловості, сільського господарства, різноманітних промислів, туризму та підвищення добробуту народу [3].

Відповідно до чинного законодавства, всі ліси на території України, а також земельні ділянки, що не вкриті лісовою рослинністю, але надані для потреб лісового господарства, становлять лісовий фонд. Загальна площа лісового фонду України становить 10782,3 тис. га, лісова – 10039,8 тис. га, покрита лісом – 9400,2 тис. га (характеристика лісів України подається за даними обліку лісового фонду станом на 01.01.96 р.).

Західний регіон України – це найбільш лісиста (32 %) частина країни, де зосереджено її основні лісосировинні ресурси. Площа лісового фонду Західного регіону України становить 3135,4 тис. га, зокрема землі, вкриті лісовою рослинністю, складають 2795,7 тис. га з загальним запасом деревини 515,91 млн. м³. В його складі Івано-Франківська область займає друге місце по наявності лісосировинних ресурсів, а площа лісового фонду її становить 504,9 тис. га, зокрема вкрита лісом 450,9 тис. га.

Долина – один з районних центрів Івано-Франківської області. Загальна площа лісового фонду її становить 68,1 тис. га, у тому числі землі вкриті лісовою рослинністю – 67,3 тис. га.

Основну частку лісового фонду Долинського району займають землі Вигодського держлісгоспу, що становлять 88 % і тільки 12 % лісів належать до Долинського спеціалізованого міжгосподарського лісгоспу, який був створений не давно, за рахунок колишніх колгоспних лісів і його площа становить 8,1 тис. га.

Вигодський держлісгосп розташований у північно-західній частині Івано-Франківської області на території Долинського адміністративного району. Він був створений в 1995 р. за рахунок лісів Вигодського лісокомбінату Прикарпатського виробничого лісозаготівельного об'єднання "Прикарпатліс".

Місце розташування держлісгоспу відноситься до числа агропромислового району області з добре розвинутою лісозаготівельною, деревообробною, нафтодобувною і лісохімічною промисловостями. Провідними галузями народного господарства є лісозаготівельна і деревообробна промисловість.

Площа лісового фонду Вигодського держлісгоспу станом на 01.01.96 року становила 59,9 тис. га, у тому числі покрита лісом 57,8 тис. га, що становить 96,4 %, зокрема вкриті лісовою рослинністю землі займають площу 54,0 тис. га (90,1 %). Відповідно не вкриті лісовою рослинністю землі – 0,6 тис. га (1 %), до них належать галявини, незасіяні лісосіки, рідколісся, згарища тощо. Причому, переважна більшість цих площ – повноцінні землі, придатні для вирощування високопродуктивних насаджень.

До нелісових земель лісового фонду відносяться землі, зайняті лісовими шляхами, лісосіками, протипожежними розривами, лініями електропередач, продуктопроводів та іншими підземними комунікаціями, забудовами, пов'язаними з веденням лісового господарства, сільськогосподарськими угіддями (рілля, багаторічні трави, пасовища, надані для потреб лісового господарства), а також болотами, водоймами (малі річки та озера) [3]. У Вигодському держлісгоспі площа цих земель становить 2,1 тис. га (3,6 %).

У складі лісового фонду Долинського району переважають ліси першої групи. Ці ліси мають велике економічне і соціальне значення. Цінність їх визнача-

ється, у першу чергу, захисними, рекреаційними, охоронними та іншими багаточисельними корисними функціями, які вони виконують. У Вигодському держлісгоспі їх площа становить 30,2 тис. га, що становить 50,4 %.

До лісів II групи віднесено ліси, що мають захисне й обмежене експлуатаційне значення і розташовані у районах, які мають велику потребу у використанні деревини. У цих лісах проводяться рубки головного і проміжного користування, спрямовані на відновлення лісів господарсько-цінними деревними породами, збереження захисних і водоохоронних властивостей лісів. Ліси II групи займають у Вигодському держлісгоспі площу 29,7 тис. га.

Якість лісів, з точки зору оцінки їх соціально-захисних функцій і сировинних ресурсів, значною мірою залежить від породного складу. У складі лісового фонду Вигодського держлісгоспу переважають хвойні породи, вони займають площу 43,9 тис. га, а твердолистяні і м'яколистяні породи відповідно становлять – 9,4 тис. га і 0,5 тис. га, причому домінуючими є такі деревні породи як ялина, ялиця, бук.

Важливим показником лісового фонду, який характеризує довгострокову перспективу динаміки лісосировинних ресурсів, є вікова структура лісового фонду. У державних лісах району переважають молодняки (42,3 %). Інші вікові групи лісів складають: середньовікові – 39,0 %, пристигаючі – 8,9 % і стиглі і перестиглі – 9,8 %. Середній вік лісів становить 64 роки, зокрема, за групами порід: хвойних – 61, твердолистяних – 83, м'яколистяних – 36.

Забезпеченість лісом населення у районі становить 100 %. Загальний запас деревини складає 1,5 млн. м³. Середній запас деревини на 1 га покритої лісом площі у Вигодському ДЛГ становить 281 м³, у стиглих і перестиглих лісах – 403 м³. Зокрема, більший запас деревини на 1 га дають хвойні ліси, в яких, на вкриті лісовою рослинністю землі припадає 288 м³, а на стиглі перестиглі насадження – 439 м³. Відповідно у твердолистяних лісах запас на 1 га становить 262 м³ і 319 м³, а у м'яколистяних – 102 м³ і 119 м³.

Підвищення продуктивності лісів є вагомим народногосподарським резервом лісового господарства, вирішальною умовою розширеного відтворення лісових ресурсів, головним джерелом збільшення необхідної для народного господарства деревини. Підвищенню продуктивності лісів сприяє вирощування лісостанів оптимального породного складу, структури, повноти відповідно до потреб народного господарства і конкретних лісосировинних умов [3]. Середній приріст деревини на 1 га вкритої лісом площі лісового фонду у Вигодському ДЛГ становить 4,8 м. Причому, найвищою продуктивністю характеризуються хвойні лісостани – 5,0 м/га. Середній приріст лісів м'яколистяних порід становить 2,8 м/га, а твердолистяних – 3,2 м/га.

На завершення, можна зробити такі висновки. Лісове господарство в економіці району займає чільне місце. Загальна потреба у деревині задовольняється на 100 %, у тому числі з лісів держлісфонду – на 85 %.

Але для покращення діяльності лісгоспів району необхідно ефективно використовувати землі, впроваджувати обґрунтовані системи лісгосподарських заходів, які: по-перше, будуть спрямовані на поліпшення породного складу лісів і їх продуктивності; по-друге, сприятимуть збільшенню загального запасу деревини, підвищенню ролі водоохоронних, санітарно-гігієнічних та інших функцій лісу; по-третє, сприятимуть раціональному використанню і відтворенню лісових ресурсів.

Література

1. Синякевич І.М. Економіка лісочористування: Навчальний підручник. – Л.: ІЗМН, – 2000. – С. 33-37
2. Герушинський З.Ю. Типологія лісів Українських Карпат: Навчальний посібник. – Л.: Піраміда, 1996. – С. 57-63
3. Генсірук С.А., Пижник М.С., Коній Л.І. Ліси Західного регіону України/ Наукове товариство ім. Т. Шевченка, МО України, УкрДЛТУ: Відп. ред. А.С. Генсірук. – Л.: 1998. – С. 174-198
4. Гиреев М.Д., Кукев Ю.А., Странов В.В. и др. Динамика показателей государственного учета лесного фонда за 1966-1998 г.// Лесное хозяйство. – 2000, №5. – С. 2-6
5. Проект організації та розвитку господарства Вигодського держлісгоспу Івано-Франківського обласного управління лісового господарства.

УДК 338.94:674:658.2

Аспір. Н.Я. Наливайко* – УкрДЛТУ

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Розглядаються питання використання лізингових операцій за кордоном, детально аналізуються обсяги лізингу обладнання по регіонах світу.

N.J. Nalyvayko – USUFWT

The analysis of using of lease operations in world practice

Article devoted by question by use of lease operations abroad. In detail analyse the lease equipment scopes on regions in the world.

Важливим елементом будь-якої країни є вдосконалення форм і методів матеріально-технічного забезпечення підприємств всіма необхідними засобами. Однією з прогресивних форм, що забезпечує розширення практичних можливостей покращення використання матеріальних ресурсів та економії затрат праці у сфері виробництва, на нашу думку, є лізинг.

Лізинг – слово англійського походження, що в перекладі означає здавати або брати майно в оренду. Тобто, лізинг представляє собою тимчасове використання майна, з періодичною оплатою всієї або частини його вартості, а також послуг лізингодавця.

Використання лізингових операцій дозволяє без збільшення об'ємів матеріальних ресурсів задовольнити потреби значного числа споживачів, підвищити рівень використання технічних засобів, скоротити розміри капітальних вкладень і експлуатаційних витрат користувачів на купівлю та обслуговування необхідної техніки, обладнання. На сьогодні, лізингові операції стали невід'ємною частиною економіки багатьох держав світу. Основна ідея лізингу зводиться до того, щоб отримати прибуток, не обов'язково мати майно у власності, достатньо лише мати право на користування ним та одержання прибутку. Суть цієї ідеї можна знайти ще в Арістотеля, в його "Риторичі".

Однак, справді поширеним явищем лізинг став у США. Реально, про нього, як про сучасну форму господарювання заговорили у 50-х р. Генрі Шонфенльд створив компанію разової лізингової операції. Одержані результати перевищили всі сподівання, і Шонфенльд став організатором фактично першої американської лізи-

нгової компанії-"United States Leasing Corp.". Цю ідею підхопили американські бізнесмени, і з кінця 50-х р. лізингові компанії США виходять на міжнародний ринок і проникають в Європу. Тут дуже швидко зрозуміли всі переваги лізингу, і вже у 1957 р. була створена перша лізингова компанія у Франції, а в 1960-му – в Англії і незабаром такі компанії виникли практично в усіх розвинутих країнах світу.

На сьогодні лізинг набув великої популярності у світі, насамперед у промислово розвинутих країнах. У США в лізингу перебуває майже половина виробничого устаткування, в Японії на підставі лізингу експлуатується одна третина устаткування, в Німеччині одна п'ята [1].

Розглянемо обсяги лізингу обладнання по регіонах світу з 1986 по 1996 р. [2].

Табл. 1. Обсяги лізингу обладнання по регіонах світу в 1986-1996 рр., млрд. дол.

Регіони світу	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Північна Америка	87,0	101,3	117,0	126,8	125,4	130,0	127,6	132,5	148,0	169,3	177,0
Європа	41,2	64,6	80,1	98,0	117,9	120,0	99,5	81,0	87,5	100,0	117,7
Азія	36,5	50,2	63,6	65,3	77,5	83,4	80,8	79,9	99,2	104,8	105,8
Південна Америка	1,5	1,4	3,2	2,0	1,9	3,5	6,3	9,3	11,1	15,1	15,0
Австралія та Нова Зеландія	5,4	5,6	7,1	7,3	5,1	4,0	4,2	4,9	5,9	6,2	7,3
Африка	1,8	2,1	2,8	3,0	3,8	4,4	4,8	2,0	4,7	5,7	5,3
Всього в світі	173,4	225,2	273,8	302,4	331,6	245,3	323,3	309,6	256,4	409,1	428,1

Як видно з даних таблиці, лідером світового лізингу обладнання є Північна Америка. Обсяги лізингу з 1986 р. по 1996 р. тут збільшились у 2,1 рази і в 1996 р. склали 177,0 млрд. дол., що становить 41,3 % загального об'єму лізингу у всьому світі за цей рік. Необхідно також звернути увагу, що надзвичайно велику частку в загальному обсязі лізингу Північної Америки припадає на США.

США, на сьогодні, є лідером в проведенні лізингових операцій. На цю країну у 1996 р. припадала частка – 39,5 % загальносвітового рівня.

В Європі значний скачок у розвитку лізингових операцій відбувся в кінці 80-х на початку 90-х р. Якщо порівнювати 1986 та 1996 р, то обсяги лізингу обладнання збільшились у 2,8 разів. Загалом у цілому світі обсяги лізингу, з 1986 по 1996 рр., збільшились у 2,5 рази, причому різкого спаду не простежується в жодному з регіонів світу.

Якщо детально аналізувати розвиток лізингу в Європі, слід звернути увагу на те, що лідерами на ринку лізингових послуг тут є Німеччина, Великобританія, Іспанія і Франція.

Аналізуючи окремо лізинг обладнання, то провідну позицію тут займає Великобританія, якій належить більше ніж 26 % цього ринку. Трохи менше – 25 % – займає Німеччина і майже по 10 % Франція та Італія. При цьому, найбільшу питому вагу в структурі лізингу займають вантажні автомобілі, комп'ютери та промислове обладнання. Відносно лізингу нерухомості, то лідерами на ринку даних послуг є Німеччина (35 %), Франція (20,8 %) та Італія (19 %) [3].

Широко розвиваючись, лізинг набув великого розповсюдження в країнах Східної Європи. Так, за даними, Бюро Конференції Лізингових Підприємств, в Польщі в 1994 р. було укладено лізингових договорів на суму біля 300 млн. доларів, в 1995 р. – 500 млн. дол., в 1996 р. – 750 млн. доларів, в 1997 р. біля

* наук керівник – проф. Г.С. Шевченко, д.с.н. – УкрДЛТУ